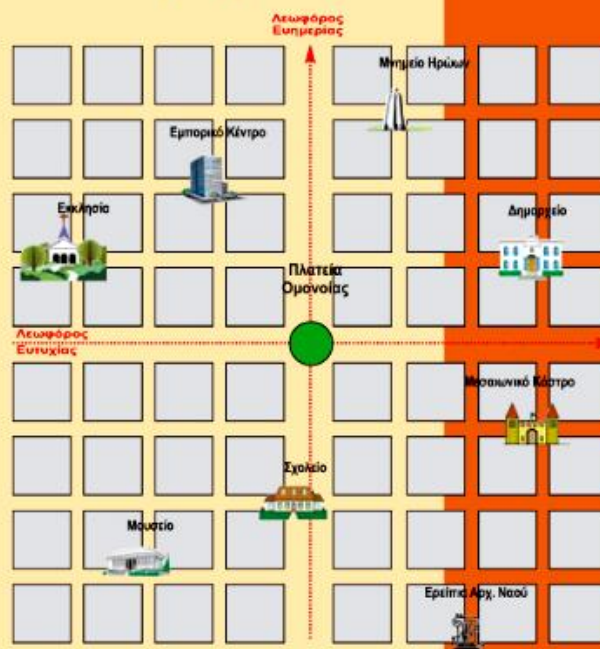

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ Β ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

Συναρτήσεις

Ερωτήσεις , απαντήσεις & παραδείγματα

Ερώτηση 1

Τι ονομάζουμε σύνολο ;

Σύνολο ονομάζουμε μια ομάδα από όμοια αντικείμενα.

Σύνολο ονομάζουμε κάθε συλλογή αντικειμένων που προέρχονται απ' την εμπειρία μας ή την διανοήσή μας, είναι καλά ορισμένα και διακρίνονται το ένα από το άλλο.

(George Cantor)

Ερώτηση 2

Τι ονομάζουμε συνάρτηση ;

Έστω A ένα σύνολο (το σύνολο των x) , B ένα σύνολο (το σύνολο των y).

Ονομάζουμε συνάρτηση τη διαδικασία με την οποία κάθε στοιχείο x του συνόλου A αντιστοιχίζεται σε ένα στοιχείο y του συνόλου B.

Ερώτηση 3

Πώς ορίζεται πλήρως μία συνάρτηση ;

Για να οριστεί πλήρως μία συνάρτηση χρειαζόμαστε:

- i. A το σύνολο των x (πεδίο ορισμού)
- ii. B το σύνολο των y (πεδίο τιμών)
- iii. Έναν τύπο π.χ. $y=2x$

Ερώτηση 4

Τι είναι ο πίνακας τιμών μιας συνάρτησης ;

Π.χ. $y=2x$

x	-1	0	1	2	3
y	-2	0	2	4	6

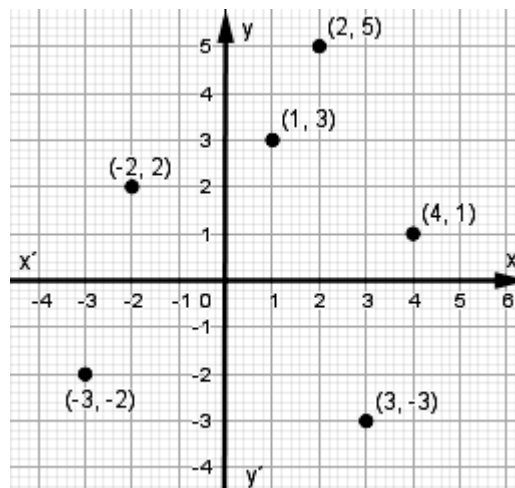
Ένας πίνακας τιμών είναι πίνακας με διατεταγμένα ζεύγη (x,y) που «επαληθεύουν» τον τύπο της συνάρτησης. Ένα διατεταγμένο ζεύγος (x,y) του πάνω πίνακα είναι το $(x,y) =(3,6)$ γιατί για $x=3$ ισχύει $y=2 \cdot 3=6$.

Ερώτηση 5

Τι ονομάζουμε συντεταγμένες ενός σημείου M(x,y);

Οι συντεταγμένες ενός σημείου M είναι ένα ζεύγος διατεταγμένων αριθμών που προσδιορίζουν τη θέση του σημείου στο καρτεσιανό επίπεδο . Συγκεκριμένα , το x ονομάζεται τετμημένη του σημείου M και δείχνει πόσο δεξιά ή, αριστερά κινούμαστε από το σημείο O (0,0) και το y ονομάζεται τεταγμένη του σημείου M και δείχνει πόσο πάνω ή κάτω κινούμαστε από το O (0,0).

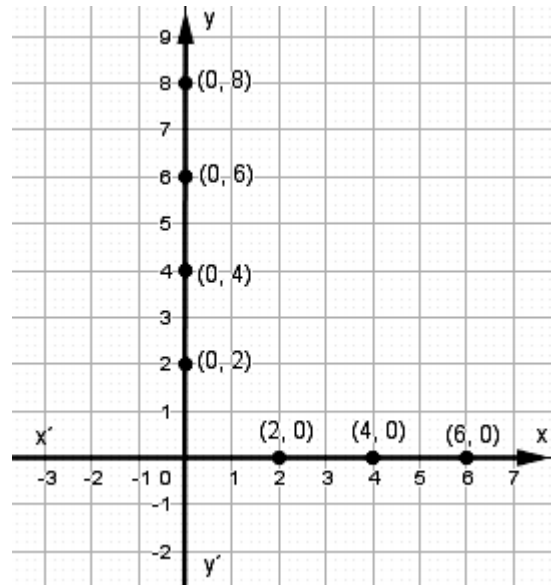
Π.χ.

Ερώτηση 6

Τι τετμημένη έχουν όλα τα σημεία του άξονα $y'y'$ και τι τεταγμένη έχουν όλα τα σημεία στον άξονα $x'x$;

Όλα τα σημεία στον $y'y'$ έχουν $x=0$, πχ το σημείο $(0,2)$ και όλα τα σημεία στον $x'x$ έχουν $y=0$, πχ το σημείο $(3,0)$

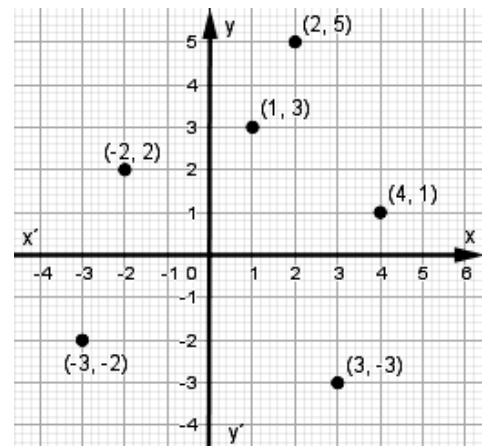

Ερώτηση 7

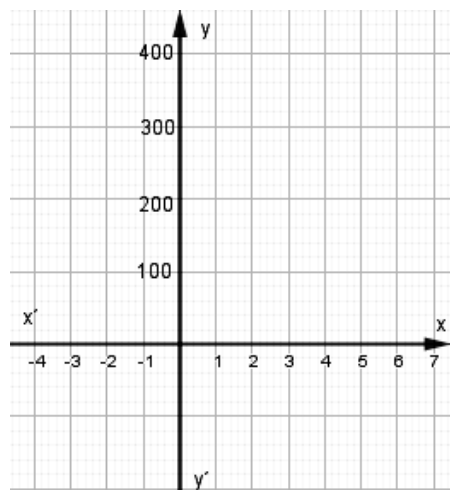
Σε τι διαφέρει το ορθογώνιο από το ορθοκανονικό σύστημα συντεταγμένων ;

Πρόκειται για συστήματα συντεταγμένων με κάθετους άξονες αλλά

στο ορθοκανονικό σύστημα έχουμε ίδια διαμέριση στους άξονες (ίδιο μήκος χωρίσματος),

ενώ στο ορθογώνιο έχουμε διαφορετική διαμέριση στους άξονες.

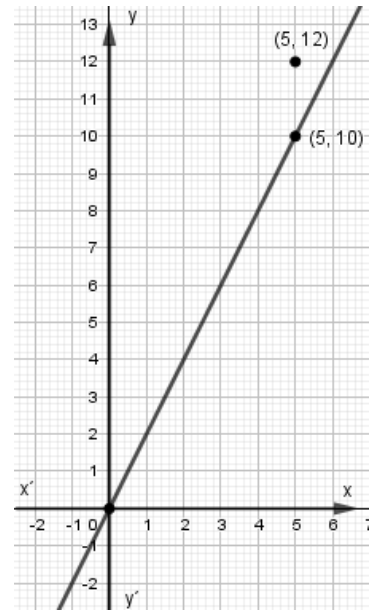

Ερώτηση 8

Τι ονομάζουμε γραφική παράσταση μιας συνάρτησης;

Γραφική παράσταση μιας συνάρτησης είναι το σύνολο όλων σημείων $M(x,y)$ που οι συντεταγμένες τους επαληθεύουν τον τύπο της συνάρτησης (δηλαδή ανήκουν στον πίνακα τιμών).

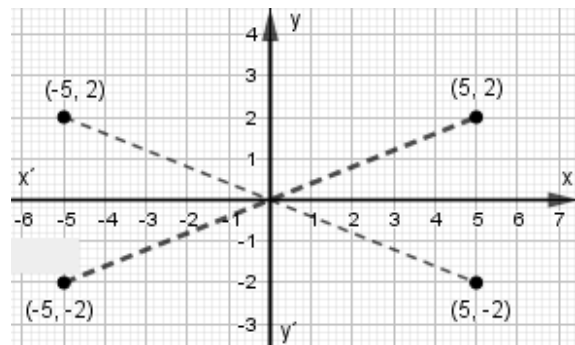
Π.χ. το σημείο $M(5,10)$ ανήκει στη γραφική παράσταση της $y=2 \cdot x$ γιατί $10=2 \cdot 5$ ενώ $N(5,12)$ δεν ανήκει γιατί $12 \neq 2 \cdot 5$.

Ερώτηση 9 (εκτός εξεταστέας ύλης!)

Μπορείτε να βρείτε το συμμετρικό ενός σημείου $M(x,y)$:

- i. Ως προς τον x'
- ii. Ως προς τον y'
- iii. Ως το $O(0,0)$

- i. $M'(x,-y)$
- ii. $M''(-x,y)$
- iii. $M'''(-x,-y)$

Ερώτηση 10

Τι είναι τεταρτημόρια; Ποια τα πρόσημα των συντεταγμένων των σημείων σε κάθε ένα από αυτά αντίστοιχα ;

Τεταρτημόρια ονομάζονται τα 4 μέρη που χωρίζεται το επίπεδο από τους κάθετους άξονες x' , y' .Η ονομασία τους και τα πρόσημα των συντεταγμένων των σημείων τους φαίνεται στο σχήμα .

Ερώτηση 11 (εκτός εξεταστέας ύλης!)

Πως υπολογίζουμε την απόσταση AB δύο σημείων A και B στο επίπεδο;

(Εφαρμογή 3 σελίδα 63 σχολικού βιβλίου)

ΕΦΑΡΜΟΓΗ 3

Δίνονται τα σημεία A(2, 3) και B(10, 9). Να υπολογίσετε την απόστασή τους AB. Τι συμπεραίνετε;

Λύση: Σχηματίζουμε το ορθογώνιο τρίγωνο ABΓ του διπλανού σχήματος. Τότε το σημείο Γ έχει συντεταγμένες (10, 3), οπότε $ΑΓ = 10 - 2 = 8$ και $ΒΓ = 9 - 3 = 6$.

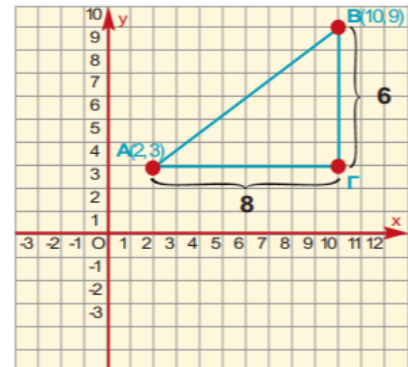
Από το Πυθαγόρειο θεώρημα έχουμε ότι:

$$AB^2 = AG^2 + BG^2 \quad \text{ή}$$

$$AB^2 = 8^2 + 6^2 \quad \text{ή}$$

$$AB^2 = 100 \quad \text{ή}$$

$$AB = 10$$

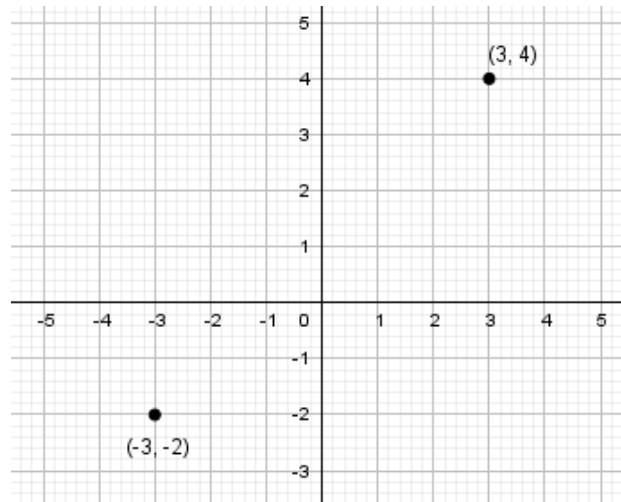
Γενικότερα:

Αν δίνονται δύο σημεία A(x₁, y₁) και B(x₂, y₂), η απόστασή τους υπολογίζεται από τον τύπο: $AB = \sqrt{(x_2-x_1)^2+(y_2-y_1)^2}$.

Ερώτηση 12

Πόσο απέχει ένα σημείο A (x,y) από τον άξονα x'x και πόσο απέχει από τον άξονα y'y ;

Το σημείο A απέχει από τον άξονα x'x απόσταση |y| και από τον άξονα y'y απόσταση |x|.

Ερώτηση 13

Ποια ποσά (x,y) λέγονται ανάλογα ;

Δύο ποσά (x,y) λέγονται ανάλογα όταν πολλαπλασιάζοντας τις τιμές του ενός ποσού x με έναν αριθμό , τότε και οι αντίστοιχες τιμές του άλλου ποσού (y) πολλαπλασιάζονται με τον ίδιο αριθμό .

x	0	1	2	3	4	5
y	0	2	4	6	8	10

Ερώτηση 14

Ποια η βασική ιδιότητα των ανάλογων ποσών ;

Αν δύο ποσά (x,y) είναι ανάλογα , τότε ο λόγος τους $\frac{y}{x}$ είναι σταθερός. Δηλαδή :

$$\frac{y}{x} = \frac{2}{1} = \frac{4}{2} = \frac{6}{3} = \frac{8}{4} = \frac{10}{5} = 2 = \alpha$$

Άρα $\frac{y}{x} = \alpha$ και $y = \alpha x$

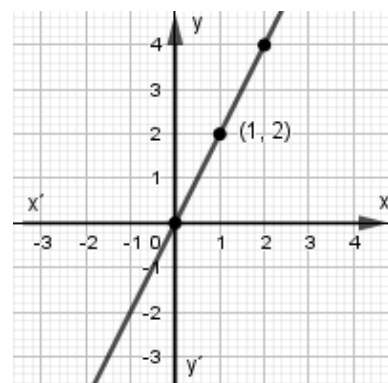
Ερώτηση 15

Τι γνωρίζετε για την γραφική παράσταση της $y = \alpha x$;

Η γραφική παράσταση της $y = \alpha x$ είναι μια ευθεία που διέρχεται από το $O(0,0)$, γιατί για $x=0$ το $y = \alpha \cdot 0 = 0$

Π.χ. $y = 2x$

x	0	1	2	3
y	0	2	4	6

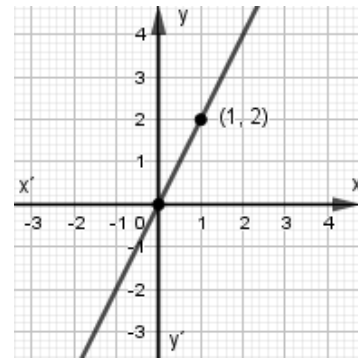
Ερώτηση 16

Τι γνωρίζετε για την κλίση α της ευθείας $y=ax$;

Η κλίση α της $y=ax$ καθορίζει τη μορφή της ευθείας (η κλίση α ονομάζεται και συντελεστής διεύθυνσης της ευθείας).

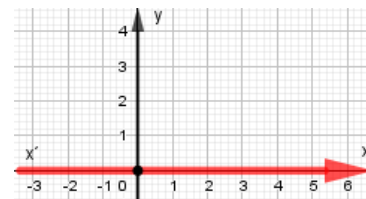
$\alpha > 0$ $y=2x$

x	0	1
y	0	2

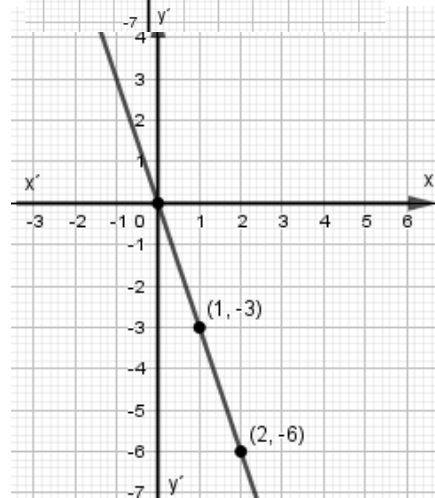
$\alpha = 0$ $y=0x$

x	0	1	2
y	0	0	0

$\alpha < 0$ $y=-3x$

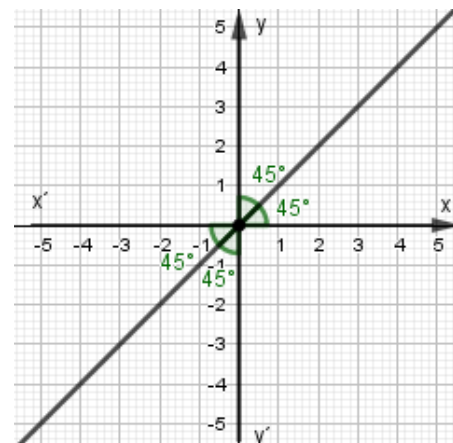
x	0	1	2
y	0	-3	-6

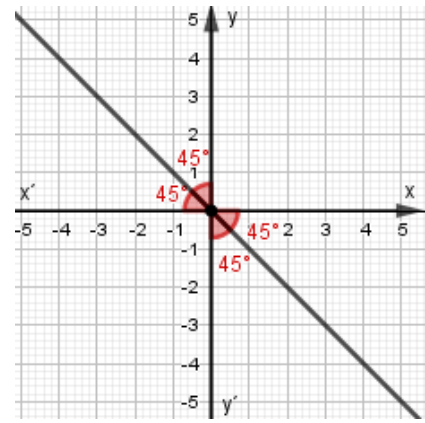
Ερώτηση 17

α) Τι εξίσωση έχει η διχοτόμος της πρώτης και της τρίτης γωνίας των αξόνων ;

Η διχοτόμος της 1ης και της 3ης γωνίας των αξόνων είναι η ευθεία $y=x$.

β) Τι εξίσωση έχει η διχοτόμος της 2^{ης} και της 4^{ης} γωνίας των αξόνων έχει η εξίσωση $y=-1x$ (εφαρμογή 2 σελ 69)

Ερώτηση 18

Πώς βρίσκουμε την κλίση a της $y=ax$; (Βασικές περιπτώσεις)

1) Από γνωστό σημείο

Π.χ. Να βρεθεί η ευθεία $y=ax$ που διέρχεται από το σημείο $A(-4,8)$.

Λύση

$$y=ax$$

$$8=-4a$$

$$a=-2$$

Άρα η εξίσωση της ζητούμενης ευθείας είναι: $y=-2x$

2) Να βρεθεί η ευθεία η οποία διέρχεται από την αρχή των αξόνων και έχει κλίση -5 .

Αφού η ευθεία διέρχεται από την αρχή των αξόνων, τότε είναι της μορφής $y=ax$.

Επειδή έχει κλίση -5 ισχύει $a=-5$ οπότε ευθεία είναι η: $y=-5x$.

3) Να βρεθεί η ευθεία $y=ax$ που σχηματίζει γωνία $\omega=60^\circ$ με τον άξονα x' .

(Δίνεται ότι $\text{εφ}60^\circ=\sqrt{3}$)

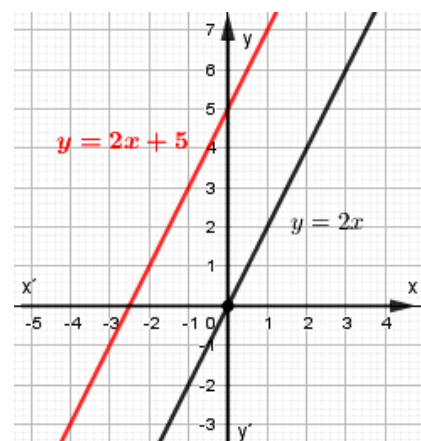
Ισχύει $a=\text{εφ}60^\circ$ επομένως ευθεία έχει εξίσωση $y = \sqrt{3}x$

Ερώτηση 19

Τι γνωρίζετε για τη γραφική παράσταση της $y=ax+\beta$;

Η $y=ax+\beta$ είναι μία ευθεία παράλληλη στην ευθεία $y=ax$.

Π.χ. Η $y=2x+5$ είναι παράλληλη στην ευθεία $y=2x$

Ερώτηση 20

Δώστε την ερμηνεία των α και β συντελεστών στον τύπο $y=\alpha x+\beta$.

Το α (που είναι ο συντελεστής του x) εκφράζει την κλίση της ευθείας (Ερώτηση 16).
Ο συντελεστής β είναι η τεταγμένη του σημείου που η ευθεία τέμνει τον άξονα $y'y$.

Π.χ.

$$y=2x+8 \quad (\alpha=2 \quad \beta=8)$$

x	0	1
y	8	10

Ερώτηση 21

Πώς βρίσκω τα σημεία τομής της $y=\alpha x+\beta$ με τους άξονες $x'x$ και $y'y$;

Π.χ.

Βρείτε τα σημεία τομής της ευθείας $y=2x+8$ με τους άξονες $x'x$ και $y'y$.

Για $x=0$ το $y=2 \cdot 0+8 = 8$

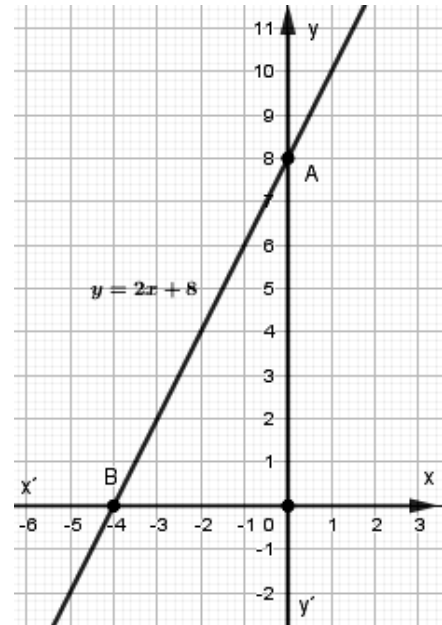
Άρα τέμνει τον άξονα $y'y$ στο σημείο $A(0,8)$ και

για $y=0$ το $0=2x+8$

$$-2x=8$$

$$x=-4$$

Άρα τέμνει τον άξονα $x'x$ στο σημείο $B(-4,0)$

Ερώτηση 22

Ποια είναι η μορφή της $y=ax+\beta$ ανάλογα με τις τιμές που παίρνουν τα a και τα β ;

$y=ax+\beta$

$\alpha > 0$

i) $\beta > 0$
 $y=2x+8$

x	0	1
y	8	10

ii) $\beta = 0$

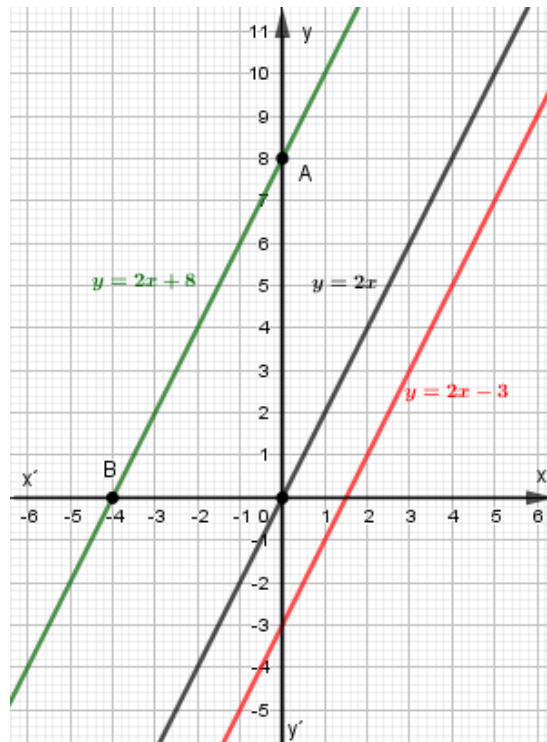
$y=2x$

x	0	1
y	0	2

iii) $\beta < 0$

$y=2x-3$

x	0	1
y	-3	-1

$\alpha = 0$

i) $\beta > 0$
 $y=0x+3$

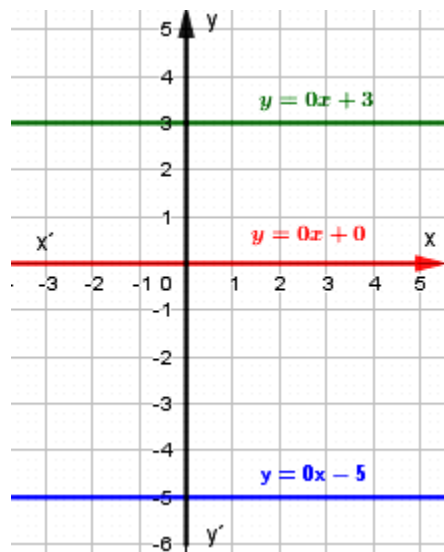
x	0	1
y	3	3

ii) $\beta = 0$
 $y=0x+0$

x	0	1
y	0	0

iii) $\beta < 0$
 $y=0x-5$

x	0	1
y	-5	-5

$\alpha < 0$

i) $\beta > 0$
 $y = -3x + 5$

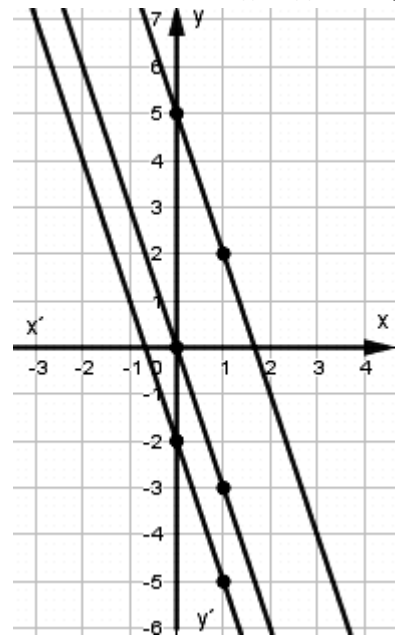
x	0	1
y	5	2

ii) $\beta = 0$
 $y = -3x$

x	0	1
y	0	-3

iii) $\beta < 0$
 $y = -3x - 2$

x	0	1
y	-2	-5

Ερώτηση 23

Πόσοι οι τρόποι εύρεσης της ευθείας $y = ax + \beta$; (Βασικές περιπτώσεις)

i) Να βρεθεί η ευθεία $y = ax + \beta$ η οποία έχει κλίση 5 και διέρχεται από το σημείο $K(4, 17)$

$\alpha = 5$ άρα $y = 5x + \beta$
Επιπλέον για $x = 4$ ισχύει $y = 17$ οπότε:
 $17 = 5 \cdot 4 + \beta$
 $-\beta = 20 - 17$
 $\beta = -3$
Επομένως η ζητούμενη εξίσωση της ευθείας είναι: $y = 5x - 3$

ii) Να βρεθεί η ευθεία $y = ax + \beta$ η οποία είναι παράλληλη στην $y = 5x$ και διέρχεται από το σημείο $K(4, 17)$

$\alpha = 5$ άρα $y = 5x + \beta$
Επιπλέον για $x = 4$ ισχύει $y = 17$ οπότε:
 $17 = 5 \cdot 4 + \beta$
 $-\beta = 20 - 17$
 $\beta = -3$
Επομένως η ζητούμενη εξίσωση της ευθείας είναι: $y = 5x - 3$

iii) Να βρεθεί η ευθεία που σχηματίζει η γωνία $\omega = 60^\circ$ με τον άξονα $x'x$ ($\epsilon\phi 60^\circ = \sqrt{3}$) και διέρχεται από το $K(0, 10)$

Ισχύει $\alpha = \epsilon\phi\omega = \sqrt{3}$, άρα $y = \sqrt{3}x + \beta$
Επιπλέον για $x = 0$ ισχύει $y = 10$ οπότε:
 $10 = \sqrt{3} \cdot 0 + \beta$
 $10 = \beta$
Επομένως η ζητούμενη εξίσωση της ευθείας είναι: $y = \sqrt{3}x + 10$

iv) Να βρεθεί η ευθεία που διέρχεται από τα σημεία $K(0, 4)$ $A(1, 12)$
Ισχύει πως για $x = 0$ ισχύει $y = 4$ οπότε:

$$4 = \alpha \cdot 0 + \beta \Rightarrow \beta = 4$$

Επιπλέον για $x=1$ ισχύει $y=12$ οπότε:

$$y = \alpha x + 4$$

$$12 = \alpha \cdot 1 + 4$$

$$\alpha = 8$$

Επομένως η ζητούμενη εξίσωση της ευθείας είναι : $y = 8x + 4$

Ερώτηση 24

Πώς βρίσκω το σημείο τομής δύο ευθειών;

Π.χ.

$$(\epsilon_1): y = 1x$$

$$(\epsilon_2): y = 0,5x + 10$$

Το σημείο τομής T θα έχει τα ίδια x και y και για τις δύο ευθείες .

Άρα εξισώνω τα y και λύνω μία εξίσωση μόνο με x.

$$(\epsilon_1): y = 1x$$

$$(\epsilon_2): y = 0,5x + 10$$

$$\text{Οπότε: } 1x = 0,5x + 10$$

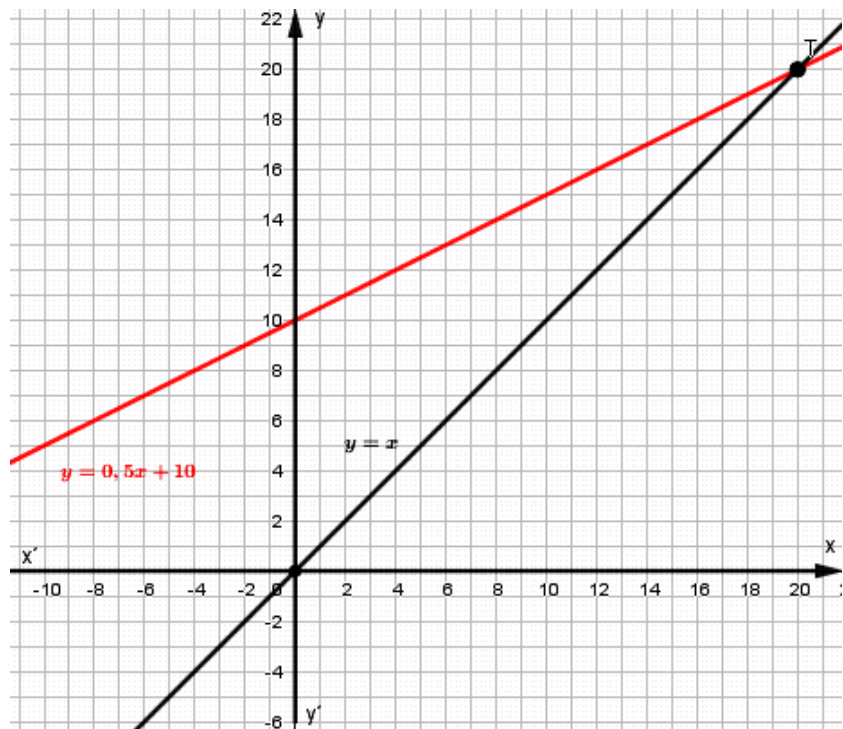
$$1x - 0,5x = 10$$

$$0,5x = 10$$

$$x = 20$$

Αφού το $x=20$ τότε και $y=x=20$

Επομένως οι ευθείες τέμνονται στο σημείο A(20,20):

Ερώτηση 25

Πότε δύο ποσά x,y λέγονται αντιστρόφως ανάλογα;

Δύο ποσά x,y ονομάζονται αντιστρόφως ανάλογα όταν πολλαπλασιάζοντας τις τιμές του ενός ποσού με έναν αριθμό, τότε οι αντίστοιχες τιμές του άλλου ποσού διαιρούνται με τον ίδιο αριθμό.

Π.χ.

x	1	2	3	4	6	8	12	24
y	24	12	8	6	4	3	2	1

Ερώτηση 26

Ποια είναι η βασική ιδιότητα των αντιστρόφως ανάλογων ποσών;

Όταν δύο ποσά x, y είναι αντιστρόφως ανάλογα, τότε το γινόμενο των αντιστοίχων τιμών τους είναι σταθερό.

Π.χ.

$$y \cdot x = 24$$

$$\text{Άρα } y = \frac{24}{x}$$

$$\text{Γενικά } y = \frac{a}{x}$$

Ερώτηση 27

Τι ονομάζουμε υπερβολή;

Υπερβολή ονομάζουμε τη γραφική παράσταση της $y = \frac{a}{x}$

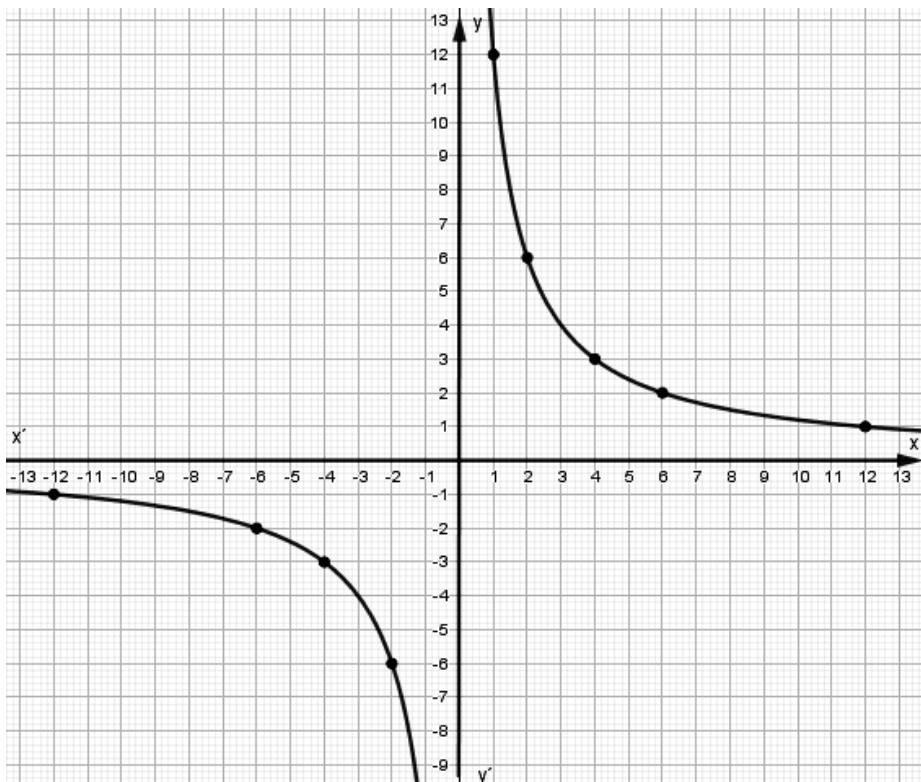
Π.χ. Άσκηση 3 σελίδα 82

Ερώτηση 28

Ποιες είναι οι ιδιότητες της υπερβολής;

$$a > 0, y = \frac{12}{x}$$

x	-12	-6	-4	-2	1	2	4	6	12
y	-1	-2	-3	-6	12	6	3	2	1

Η γραφική παράσταση της συνάρτησης $y = \frac{\alpha}{x}$, $\alpha \neq 0$, όταν x είναι πραγματικός

λέγεται υπερβολή και αποτελείται από δύο κλάδους που βρίσκονται:

(i) Στο 1^ο και 3^ο τεταρτημόριο των αξόνων όταν $\alpha > 0$

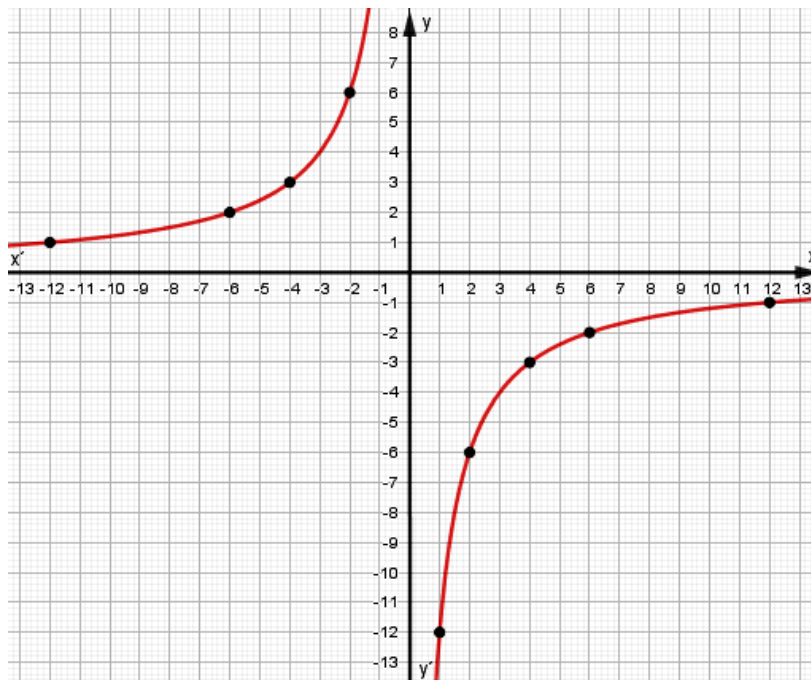
(ii) Η υπερβολή $y = \frac{\alpha}{x}$, $\alpha \neq 0$ έχει κέντρο συμμετρίας την αρχή $O(0,0)$ των αξόνων

(iii) Η υπερβολή $y = \frac{\alpha}{x}$, $\alpha > 0$ έχει άξονα συμμετρίας τη διχοτόμο των γωνιών των αξόνων

με εξίσωση $y = x$

$\alpha < 0, y = -\frac{12}{x}$

x	-12	-6	-4	-2	1	2	4	6	12
y	1	2	3	6	-12	-6	-3	-2	-1

Η γραφική παράσταση της συνάρτησης $y = \frac{\alpha}{x}$, $\alpha < 0$ όταν x είναι πραγματικός

λέγεται υπερβολή και αποτελείται από δύο κλάδους που βρίσκονται:

(i) Στο 2^ο και 4^ο τεταρτημόριο των αξόνων όταν $\alpha < 0$

(ii) Η υπερβολή $y = \frac{\alpha}{x}$, $\alpha < 0$ έχει κέντρο συμμετρίας την αρχή $O(0,0)$ των αξόνων

(iii) Η υπερβολή $y = \frac{\alpha}{x}$, $\alpha < 0$ έχει άξονα συμμετρίας τη διχοτόμο των γωνιών των αξόνων

με εξίσωση $y = -x$

Ερώτηση 29

Τι ονομάζουμε παραβολή; (εκτός εξεταστέας ύλης!)

Παραβολή ονομάζουμε τη γραφική παράσταση της $y=ax^2$

Εφαρμογή 5 σελίδα 64 σχολικού βιβλίου

ΕΦΑΡΜΟΓΗ 5

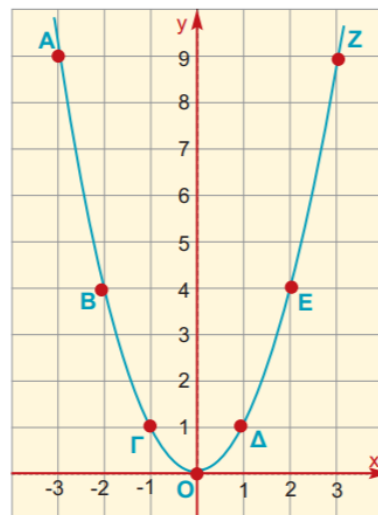
Να σχεδιάσετε τη γραφική παράσταση της συνάρτησης $y = x^2$.

Λύση: Σχηματίζουμε, καταρχάς, έναν πίνακα τιμών της συνάρτησης.

x	-3	-2	-1	0	1	2	3
y	9	4	1	0	1	4	9

Στη συνέχεια, τοποθετούμε σ' ένα σύστημα αξόνων τα σημεία με συντεταγμένες (x, y) του παραπάνω πίνακα. Έτσι, βρίσκουμε τα σημεία $A(-3, 9)$, $B(-2, 4)$, $\Gamma(-1, 1)$, $O(0, 0)$, $\Delta(1, 1)$, $E(2, 4)$ και $Z(3, 9)$.

Στη συνέχεια, ενώνουμε με τη σειρά τα σημεία αυτά. Η καμπύλη που προκύπτει είναι η γραφική παράσταση της συνάρτησης $y = x^2$.

Ερώτηση 30

Ποιες είναι οι ιδιότητες της παραβολής; (εκτός εξεταστέας ύλης!)

Η συνάρτηση $y=ax^2$ με $a \neq 0$

(i) Έχει γραφική παράσταση μια καμπύλη που είναι παραβολή με κορυφή την αρχή των αξόνων $O(0,0)$

(ii) Έχει άξονα συμμετρίας τον άξονα $y'y$.

(iii) Αν $a > 0$ η παραβολή βρίσκεται **πάνω** από τον άξονα $x'x$ και έχει **ελάχιστη** τιμή την $y=0$ όταν $x=0$.

Αν $a < 0$ η παραβολή βρίσκεται **κάτω** από τον άξονα $x'x$ και έχει **μέγιστη** τιμή την $y=0$ όταν $x=0$.

